

odrešenja, spolne pravice in resnice, imajo njegova dejanja svoj izvor v osrčju človekovem in so po svoji naravi *dramatična*. Tudi tragični spor, ki je pri Pregljehv glavnih osebah zelo oster, meri v dramatičnost. Tragika sama je sicer atribut za vsebino, pa je nujnejša v drami kot v epu, kjer jo laže nadomešča usodnost. Dramatični razgibanosti Pregelj rad primeša liričnih zvez, s katerimi pripravi čitatelja v potrebno razpoloženje. Lirična so vsa mesta, s katerimi se uvajajo posebni tematični poudarki — n. pr. odstavki iz sv. pisma, ali izrek: »Pod božjim varstvom smo« (Tlačani), »Nikuli nje srce pozhitka nej imelu!« (Golja), ali ves krajevni okvir s ponovitvijo v sredi (str. 79) v »Otrocih solnea«. Na drugem mestu smo že ugotovili, da Pregelj to lirsko občutje uporablja v baladno priostrene dogodke, ali pa vpleta idilo kot čuvstveno igro sredi najhujših prizorov (n. pr. Krvava idila Mohorja Kazafure v Tolmencih [str. 296] ali balada v Otrocih solnea [Mlinar Jane]).

Kako Pregelj dinamično gradi in navadno že v ekspozičijo položi simbolni akord, nam je lep zgled popis Kraguljevega ulnjaka v »Tolmencih«, ko čebela sede pred čelnico z vislicami, ali vsa antitetična označba pokrajine v uvodu pri »Otrocih solnea«. Telesnosti same ne najdemo nikjer. Kot Pregelj opisuje pokrajino vedno v razpoloženju, v najrazličnejši nastrojenosti in v skoraj duhovni svojstvenosti, tako mu tudi človek ni nikoli telesen predmet, naj ga popisuje v lepoti ali v grdobi. V »Tolmencih« je značilno, da nam predstavlja nekatere svoje osebe skoraj z Jurčičevimi realističnimi rekviziti, pa kljub temu vidimo samo njihov duhovni obraz (n. pr. Petra Dušo na str. 9: »Bil je srednje velik mož svojih tridesetih let, bolj šibke, mestne rasti, a po kmetiško oblečen. Širokokrajen klobuk mu je ležal na rdečkasto svetlih, dolgih lasih« itd.). Navadno nam predstavlja osebe le duhovno, z izrazom človeške notranjosti, ki se javlja bodisi na človekovem obrazu ali pa v njegovih dejanjih (Andreja Laharnarja na str. 51/52), najčesče pa z ostrimi romantičnimi poudarki (Gradnik, str. 44) ali z docela groznimi potezami (Andr. Karmel, str. 173). Kako Preglju telo malo pomeni in ga rad docela zruši, da more v njem zagospodovati čista duša, imamo zgled v župniku Golji. Na njegovem telesu (str. 15) ne ostane prav ničesar, kar bi še spominjalo na telesno moč in lepoto. V »Otrocih solnea« čutimo, kako prirojeno gorjanstvo Poznikovo moti njegovo celotno podobo in kako trda zunanja skorja le počasi odpada. Pregelj ljubi nesoglasje in ne samo grozo duha, ampak tudi grozo telesa.

V popolnitev Pregljevega oblikovnega razvoja bi bilo nujno primerjati prve tiske teh del s pričujočimi izdajami, zlasti Izbrane spise. Izpremembe so jezikovno stilistične in kompozitorske. Tu bi bil posebno Stefan Golja hvaležen predmet; vendar to presega sedanjo potrebo in je predvsem zadeva posebne označbe Izbranih spisov. F. K.

Danilo Gorinšek: *Pisan svet*. Pesmi za mladino. Celje, 1928. — Pesniška dela nesporne umetniške vrednosti, ki obdrže ceno in moč privlačnosti kljub menji časov in okusov, so v okviru mladinskega slovstva na splošno redki pojav. Kajti le malo je umetnikov, obdarjenih z izredno sposobnostjo resnično umetniškega prikazovanja in oblikovanja zago-

netnega otroškega sveta. Pričujoča knjižica sicer ne predstavlja kakih izrednih mojstrov in mladinske lirike, a je nedvomno najboljša in najzanimivejša med podobnimi mladinskimi zbirkami poslednjega časa. Gorinšek, ki je zdaj izdal že drugo zbirko pesmi za mladino (prva z naslovom »Maj« je razprodana), ne poje po zgledu obrabljenih vzorcev, kakor toliko njegovih vrstnikov, marveč ustvarja iz sebe, iz doživetja. Kljub vsem nedostatom, ki mu še branijo do večje popolnosti, je njegova poezija neposredna, toplja in prisrčna. Kar ga posebno odlikuje, je pač dar, da se zna izogniti največji nevarnosti dobre mladinske pesmi — banalnosti v vsebini in obliki. Rad s čuvstvom prisluškuje naravi, ki jo vso ožarja s srčno svetlobo, in dovteten je za dejstva duševnega sveta. Z ugodjem pa pogrešaš najrazličnejših osladnih »iger« in običajne banalne epike. Gorinšek je lirik, kakor v čuvstvu tako tudi v izrazu, ki je siguren, lahek in melodiozen. Zdi se mi celo, da bi bil tu in tam občutju mlade psihe bližji, če bi melodiozno čuvstvenost zamenjala fantazija, ki ustvarja konkretnije podobe. Znak pravega pesnika je tudi, da ni prav nič pridigarski: vzgojen je zgolj z neposrednostjo pesniške lepote. France Vodnik

Gustav Strniša: *Dedek Jež*. Pesmi za mladino. Založil »Domači prijatelj«. Ljubljana, 1928. — Knjiga se ne dviga nad povprečni nivo naše mladinske poezije, ki običajno pogreša vseh bistvenih znakov umetnosti te vrste in je produkt »ustvarjanja« po programu in zavestni, neorganski iniciativi, ki se skuša uveljaviti vselej, kadarkoli primanjkuje resnične, neposredne in žive tvornosti. K sreči je tej lažni mladinski literaturi najmanj naklonjena prav neposredna, preprosta otrokova iskrenost, ki se sama odvrta od nje, dobro čuteč, kdo je in kdo ni njegova duha. Tudi za mladinskega pesnika v polni meri velja starodavni izrek: poeta nascitur... Fr. V.

Radivoj Rehar: *Koromandija*. Pesmi za mladino. Samozaložba. Maribor, 1927. — Poezija pričujoče pesniške zbirke je namenjena otrokom, a ji manjka predvsem resničnega in iskrenega otroškega občutja. Tega ne more nadomestiti čisto vnanja motivnost, ki pa kljub raznovrstnosti pogreša novih, svežih in samoniklih domislekov, ne glede na to, da tudi v izrazu in obliki prevladuje konvencionalna raba. Sodim, da zbirka ni nastala iz neposrednega, naivnega poetičnega čuvstva, ki ustvarja umetnine, zato pa tudi nima moči, da bi ogrela. Manjka ji osebnega žarišča. Nič čudnega ni potemtakem, če v nji vedno iznova zaslediš hladnost občutja, rezko, čeprav gladko enakomernost verza, ki je merjen, ne ulit, neokusnost v podobi in izberi snovi, kar se mi zdi posledica nepesniškega intelekta. Le tu in tam se avtor povzpne nekoliko više, a taki primeri so v zbirki redki. Fr. V.

Kresnice Mladinske Matice, letnik I. Uredil Vilko Mazi. Izdala in založila Mladinska Matica poverjenišva UJU. Ljubljana, 1928. — Mladinska Matica poverjenišva UJU v Ljubljani si je naložila nalogo, izdajati vsakovrstne mladinske spise, leposlovne, poučne in zabavne, med njimi vsakoletne »Kresnice«, nekakšen mladinski almanah. Letos je izdala poleg »Kresnice« še dve knjižici, o katerih poročamo spodaj. Načrt podjetja je nedvomno treba pozdraviti, saj je pomanjkanje dobre mladinske literature občutno, a